

ABONAMENTUL.

Pentru monarhie:
Pe an 18 cor. 1/2 an
9 cor. 1/4 an 4.50 fl.

Pentru strălătitate:

Pe 1 an 24 cor.
1/2 an 12 cor.
1/4 an 6 cor.

Unirea

INSERTIUNI.

Un șir garmond:
odată 14 fl., a doua
oară 12 fl. a treia
oară 10 fl.

Tot ce privește
foaia să se adreseze
la: Redacțiunea și
administrațiunea
„Unirea” în Blaj.

Foaie bisericească-politică. — Apare: Marța, Joia și Sâmbăta.

Iară cooperativele.

Mărturisim, că ideia cooperativelor nu e simpatică publicului românesc din țara ungurească. Înțelegem publicul, care își are însemnătatea lui economică și politică în viața acestui popor și pe care nu l-a putut îndupleca la o mișcare în direcția aceasta nici chiar sprijinul marelui român Stroiescu, pus cu inimă largă și mână bogată la dispoziția Asociațiunii. Și răceala față de orice mișcare cooperativă vine tocmai dela factorii cei mai importanți ai vieții noastre economice, ba paremi-se băncile privesc dacă nu dușmănos, dar la tot cazul indiferent la încercările sporadice, ce se sbat ici colo cu greutatea începutului.

Noi nu vrem să mai stăruim din nou asupra importanței unei mișcări economice de felul acesta. O am spus-o destul de precis într'un număr anterior al acestei foi — durere fără nici un echou în presa românească, dar cu atât mai mult în foile maghiare. Accentuăm și aici din nou, că o mișcare economică de felul acesta o ținem de o necesitate a timpului, e o emancipare economică a poporului, menită a-i da o armă în mână, cu care să-și apere casa, vatra, moșia după desastrelor economice, de câte a avut parte, mai ales sărăcimea, în decursul acestor vre-o patruzeci de ani ai erei constituționale. E o chestie națională de primul ordin, singurul mijloc de a nu lăsa mulțimea mare la discreția vremii și ne mirăm, mult că se află oameni, cari să nu vadă aceasta și să nu vrea să înțeleagă rostul unei politici economice de natura aceasta.

E cu totul altă întrebare cum are să se potrivească cooperativa în planul politicii noastre economice de până acuma. Azi recunoaștem pot să-și aibă anumite cercuri temerile lor, deși de loc nu vedem ca acele să și fie

îndreptățite. Băncile își tem aci clientela și prin aceasta existența — deși poate că numai din depărtare se pare primejdia chiar așa mare după cum își închipuie cei câteva mii de acționari și cele vre-o două sute de institute de bani. Alții — și aceștia sunt mai îndreptățiti a fi îngrijorați — spun cooperativele de primejdioase tocmai pentru săteni, în a căror folos ar fi să fie înființate. Cooperativele fiind toate cu credit nelimitat de sine înțeles, că membrii garantează pentru acela cu averea lor.

E ceva natural însă, că și în fruntea cooperativelor va trebui să stea tot preotul, învățătorul sau alt intelectual dela sate — cari de multe ori avere proprie nu vor avea, cu toate aceste la dispoziție, înțelepciunea și dragostea lor de cauză și popor e lăsată cooperativa cu toată averea oamenilor. Acestia pot să aibă și pricepere insuficientă ori chiar și câte un interes personal și astfel pot obveni asupra membrilor cooperativei surprinderi și dezastre materiale. Cazuri recente servește Bucovina, unde politica cooperativă a dat faliment din pricina unor întreprinderi și specule riscate, cari au dus sate întregi la ruină. Mai e și a treia categorie de îngrijorați, cari pe motivul, că membrii cooperativei pot repăși ori când din tovarășie, îndată ce vrajba se ar ivi între oameni, ori încrederea în conducători o ar zdruncina câțiva, cari stau la pândă, și astfel politica asta economică nu ar avea viitor.

Toate aceste obiecționări sunt argumente destul de puternice, ca să pună pe gânduri pe ori ce om cu dragoste de cauză. Și deși importanța cooperativelor din punct de vedere național românesc e atât de mare, încât nu ar trebui să fie jertfă, pe care publicul mare și în special fruntașii și toate instituțiile noastre de ori ce categorie să nu-l aducă, totuși argumentele de mai sus sunt destul

de ponderoase chiar și pentru cei mai fanatici cooperatiști.

Noi aici nu ne vom ocupa în merit cu toate aceste obiecțiuni, ne vom face însă câteva reflexii, pe cari le credem de folositoare în interesul cauzei, pentru care milităm cu toată convingerea sufletului nostru. Băncile mari românești nu pot să privească dușmănos la acest mare avânt al vieții noastre economice, de oarece aceasta nu numai că nu le-ar face concurență, ci dimpotrivă le-ar asigura o circulație de casă stabilă și mai mare. Și ce e mai mult, ar împedeca înființarea micilor bănci de cămătărie pe sate, cari azi mâne vor deveni în felul cum sunt o plagă națională. Drept, că poate nici băncile mari nu vor mai putea opera cu procentele de azi, dar tocmai fiind că circulația banului ar fi pe deplin asigurată prin cooperative, eventuala diferență s'ar egaliza astfel.

Mai e apoi partea imorală a principiului, că deoarece noi fruntașii ne-am instituit deja de cămătarii poporului să protestăm acum a limine împotriva oricărei alte largiri a politicii economice, menită a emancipa economică masele. Dacă dacă ar fi vorba, că numai cooperativele pot mântui mulțimea, care e română, e a noastră, care ne dă dreptul de existență și tăria în luptă, atunci nici să esităm nu e permis, de a crea și milioanele condițiile unei independențe economice chiar și împotriva tuturor.

Argumentul al doilea e de fapt mai grav. Se dăm averea sătenilor în mâinile câtorva oameni, cari pot fi de omenie, dar pot fi și mai puțin, la tot cazul nu vor avea totdeauna priceperea recerută și vor fi poate chiar și nenorocoși în multe cazuri.

Ar fi de fapt un lucru pripit, dacă nu am ținea seamă tocmai de acest argument cel mai de frunte din toată chestia. Pildele altora însă ne vorbesc și aci destul de clar, că primejdia aceasta eventuală să poate împedeca prin o controlă și conducere centrală.

In Germania și statele din apus cooperativele se conduc din centru, de așa zisele centrale. Satul n'are decât să-și spună nevoile economice, lipsele proprii, eventuale arânzi, parcelări, cumpărări, instituire de bolte, întreprinderi etc. de cealaltă se îngrijesc domni dela centrală, cvalificați anume pentru aceasta. Tot centralele grijeșc, ca nimic să nu impedeze mersul normal al comerțului cooperativ, iar controlorii veghează asupra averii oamenilor, ca nimica să nu-i poată surprinde sau ruina. Că și aceste centrale trebuie apoi supravegiate și controlate nu mai încapă îndoială. In definitiv trebuie să fie în ultima analiză un suprem îndrumător și controlor, fără de care cooperativele exista nu numai că nu pot, dară ar fi de fapt o primejdie pentru întreaga viață și avere a unui popor. Indrumătorul acesta suprem e în țările naționale — statul. Nouă ne trebuie în locul acestuia o corporațiune morală, care să aibă și autoritatea și inima și priceperea recerută pentru așa ceva. Ar fi chemate pentru mișcarea cooperativă bisericile. Durere, că aceste nu se pot angaja pentru așa ceva, decât numai într'o direcție unilaterală, ceea-ce nu poate fi intenția noastră. Iată pentru-ce și-a promis tot sprijinul său marele român Vasile Stroiescu, Asociațiunei, singurei instituțiuni, care e națională și a cărei datorințe e, de a se pune în fruntea

mișcării cooperative, fără de nici o rezervă. Durere, că Asociațiunea nu a făcut-o aceasta, iar comisiile esmise n'au putut ajunge la nici un înțeles. De ce? In toată mișcarea numai chiar înființea centralei e mai dificilă, dar pentru aceasta s'a îngrijit d. Stroiescu, când a pus suma de peste 100 mii la dispoziția Astrei. Celelalte le fac satele noastre, numai să fie cine să-i îndrume. De ce suntem deci mici la inimă d-nilor? Poate din motivul că aceasta politică economică trebuie se înceapă din sus în jos, când artrebui, ca să jertfim priceperea noastră, ca mulțimea să-și poată bine chivernisi banul? Ori nu va veni niciodată mântuitorul acestui popor?

Unitate în rit și disciplină.

Subt acest titlu a scris fratele Septimiu Popa în n-rul 37 al acestei foi un articol de foarte mare importanță, atât din punct de vedere al actualității chestiei de care se ocupă, cât și a formei corecte în care o tratează. Intr'adevăr e timpul suprem ca să se delătore odată toate supersițiile și aberațiile din ritul și disciplina sf. noastre biserici, pentru-că urmările rele ce au provenit din lipsa de unitate în rit și disciplină le simțim cred aproape cu toții și din aceste roade amare vor avea să guste și urmașii noștri în via D-lui; bunul Dumnezeu știe câtă vreme și ce va fi oare dacă nici acum nu se delătura acest mare rău?

Frumos atinge fratele Popa chestia Vecerniei din Dumineci și sărbători, precum și datorința preoților de a catechiza tinerimea

adultă în acele zile; aducându-ne de pildă poporul sașilor la cari și la Vecernie sunt pline bisericile.

Luând apoi în revistă alte greșeli rituale mai mici vorbește despre Liturgiile ce le servesc unii preoți în ori-ce zile din Paresemi. Mi-se pare și mie o greșeală aceasta, a cărei îndreptare de loc nu ar trebui să mai întârzie — fie pe or-ce cale; pentru-că ori-ce scuze ar aduce fații preoți pentru a-și arăta de corectă purcederea, totuși până-când mai marii noștri bisericesti nu vor aduce vre-o modificare a legii existente; mi-se pare că nu vor putea fi scutiți de păcat. Ce bine ar fi dacă toate Sinoadele protopoști ar lua deciziuni la fel cu cel al Giurgiului pe care îl amintește și fratele Popa, atunci doară am ajunge mai degrabă la o unitate în rit și disciplină.

Sunt însă unele anomalii disciplinare ca să nu le numesc altcum, cari numai printr'o controlă mai severă decât cea de până acum — dacă peste tot se poate zice că a fost ceva controlă în direcția aceasta — din partea autorităților imediat superioare s'ar putea delătura.

Dintre aceste amintesc câteva cari mi-se par mai dezastruoase pentru biserică și neam de-opotrivă. Sunt anume, unii preoți cari în loc de a îndemna tinerimea adultă care și-a curățit sufletul de păcate prin sf. Mărturisire; să se apropie cu toată încrederea și de acel izvor de tămăduire, de sf. Cuminecătură, care împarte nenumărate daruri celor ce o primesc cu vrednicie; întârindu-i și ferindu-i de multele ispite; îi desfătuiesc a se împărtăși cu Preasfintele și de vieață făcătoarele Taine. Sunt convins că în mai multe locuri se întâmplă acest lucru; dar nu înțeleg ce poate îndemna pe un preot să dea astfel de sfaturi fiilor săi sufletești.

In foarte multe locuri frații preoți

FOIȚA.

Picuri de ploaie.

Un fulger alb
Acum, acum
Pe vârful de crâng,

Cresc umbre mari
Și 'n lung de drum
Șalcâmi plâng.

...Ce grai afund...
Sub bolți de crângi
Sfărmări de val,

Pierdute 'n vânt
Treșar tălângi
Pe muchi de deal...

...În geamul meu
De mărgărint
S'aude rar...

Par'-c'-ai svârli
Cu bani de-argint
Întru'n păhar...

T. Murășan.

George Bariț.

(Continuare și fine).

Încă fiind în teologie în anul 1835 scrie cântecul „Înstrăinații” pentru o reprezentare teatrală, în care dobutau înșiși alumnii seminariului, cu concursul bănesc al protopopilor.

In aceste versuri e imprimată melancolia caracteristică doinelor populare, se tânguiește de năcazul răurilor dela noi, iar la sfârșit o ia pe glasul profetic al scripturii, atrăgând atențiunea asupra legii nouă, ce avea să vină, asupra mult așteptatei vremi a desrobirii și o nimerește:

„Fiul timpului sosește
Și spre noi privește”.

Mai târziu întâlnim încă o încercare de verificare egită de sub peana lui: „Suspînul”.

Dar dascălul, cu povata-i de unchiuș și cu judecata rece a lucrurilor, nu era de poezii și nici nu mai încercă. Scrie în schimb biografii interesante, descrieri despre romanticele ținuturi ale Ardealului, mai ales de cari se leagă amintiri de oameni și fapte de ale noastre. Unele se pot asemăna cu „Cântarea României” în frumusețe și eleganță. Dă apoi scrieri cu tendințe, de a îndrepta viața culturală și socială, rămasă departe înapoi.

E însămnat pasul ce-l face în 1839, de a publica tot ce produce spiritul sâteanului

nostru și mândru de aceste creațiuni artistice exclamă: „Să vedem, care nație ne va întrece cu aceste?”

Când se încinșeră discuții aprinse pe terenul filologiei între ardeleni și cei de peste Carpați, Bariț e în șirelele cele dintâiu, care ia apărarea Ardelenilor, acum cu arma satirei, acum cu puterea argumentelor, acum iarăși cu rugarea, ca cei din România liberă să fie mai cu considerare față de frații lor ardeleni, cari-și lasă patria și totul spre a deștepta pe cei de dincolo și în schimb primesc insulte și perzecuții.

Toate aceste le-a publicat în „Foaia pentru minte, inimă și literatură”.

In „Transilvania” publica documente istorice de foarte mare valoare, iar lucrurile publicate în Analele Academiei îl tradează ca pe un bărbat cunoscător de istorie, arheologie, priceput la critica literară și la sfătuirii într'ale economiei. A mai edat două dicționare, „Istoria regimentului al II Români grănițareș transilvan” de dragul vitejiilor isprăvite de acei ostași bravi și „Catechismul calvinesc a lui G. Rakoczi”, pentruca să cunoaștem mai bine tendințele de calvinire a bisericii noastre în aceea epocă nefericită.

Dar opera lui nemuritoare e „Părți alese din Istoria Transilvaniei pe două sute de ani din urmă” până în 1883, care e rezultatul întregii lui munci literare de până aci. In ea tratează cu acelaș interes evenimentele și frământările altor popoare con-

administrează sf. Sacramentale concubinării ca și celorlalți credincioși; ba ce e mai condamnabil îi admit chiar și la sf. Cuminăcare în sf. biserică cu toate că sf. Canoane dispun că păcătoșii publici nu sunt a se admite. Preoții cari astfel lucră, poate din ignoranță la tot cazul însă culpabilă, administrează sf. Penitență în mod invalid și concurg de tot atâtea-ori în mod culpabil — la sacrilegiile ce le comit fiilor sufletești prin cuminecarea cu nevredeție! Cum se vor putea stîrpi în felul acesta concubinările, cari ca și o cangrenă se lătesc tot mai mult în sf. biserică. Ce să zicem apoi de greutățile mari și neplăcerile ce le are un preot merit să ajungă într'o parohie unde antecesorul cu o conștiință așa de laxă, a nesocotit cu totul dispozițiile sf. Canoane?

Va trebui să vadă cu inima plină de durere cum unii dintre fiilor săi sufletești se impetresc în păcate — ori-cât de prudent ar fi în tractarea cu ei — pentru-că cu greu se vor putea deda acei creștini după nume, cu niște inovații la cari subfostul preot nici n'a visat baremi!! Cred să nu greșesc când zic că aceste abuzuri s'ar șterge dacă preoții ar fi controlați cât de cât și în agendele interne parohiale.

Unii apoi admit la sf. mărturisire credincioșii neuniți cari nici-când n'au avut și nu au propusul să părăsească eroarea în care petrec.

Alți preoți apoi servesc împreună cu preoții neuniți — la sf. Maslu. Într'alte locuri apoi pactează preoții noștri cu preoții gr.-ort. din vecini așa că dacă primii au credincioși de ai noștri cari locuiesc în parohiile neunite, îi încredințează păstoririi acestor preoți, în schimb apoi și ei le conced același drept față de credincioșii neuniți situați în parohii gr.-cat., precum tocmai în zilele trecute mi-a spus un preot neunit că face cu vecinul său

preot unit! De unde oare acest drept și această procedură?

Unde vom ajunge oare pe lângă atâtea nepăsare ori ignoranță în chestii atât de gingașe, fiind vorba de mântuirea atâtor suflete?

L. C.

Canoanele dela mărturisire.

Ziarele românești au dat în săptămânile trecute o scurtă notiță despre un canon ce obicinuieste un protopop al nostru a-l da penitenților: de a sădi pomi, altoi prin grădinile lor. Ziarele adă firește, de foarte potrivit acest mijloc pentru lățirea pomiculturii la țărani noștri și îndeamnă și pe alți preoți să urmeze exemplul numitului protopop. De aceea cred, că e cu cale să ne ocupăm și noi cu acestea, fiind lucrul de o însemnătate cu mult mai mare decât s'ar crede la prima privire. Afară de aceea chestia canoanelor dela mărturisire cred că n'ar strica să se discute și din alt punct de vedere: pentru a-se pune capăt multelor erori în privința aceasta, cari se fac în bună ori rea credință, dar cari la tot cazul fac pagube spirituale cu mult mai mari decât câștigurile materiale ale bisericii, neamului sau singuraticilor. —

E corectă procedura numitului protopop? Putem să răspundem cu toată hotărîrea: *nu!* Despre asta ne putem convinge dacă considerăm scopul dublu al canoanelor: *satisfacere și vindicativ.*

Să luăm pe cel dintâi. Păcatul e vătămarea dreptății Dumnezeiești, canonul e satisfacerea omeneste posibilă a acestei vătămări. Acum să vedem, poate-se considera sădirea altoilor de satisfacere pentru păcate? Eu am auzit, am curvit, am furat — ergo sădese un pom ca satisfacere a dreptății Dumnezeiești. Sădirea pomului e într'adevăr

osteneală, dar care îmi aduce mie câștig material. Așa încât la urma urmelor prin păcatele săvârșite de mine eu ajung și la iertarea lor și la câștig. Vrea Dumnezeu, da, ca noi oamenii să ne îngrijim de înaintarea noastră pe toate terenele, așadar și pe teren economic, dar la nici un caz nu ca satisfacere pentru păcate. Satisfacerea trebuie să fie lucrare spirituală afară de cazul restituției, când se dă canon de natură materială, care nici nu e adevărat „canon“ pentru că la restituție e dator fiecare om și fără canon. Se poate da din acest punct de vedere sădirea pomilor ca canon: când cutare penitent mărturiseste că a furat altoi ori a stricat pomi din grădina altuia. Atunci se îndatorează respectivul ca să „cinstească“ pe păgubay cu numărul respectiv de altoi, ori să-i și sădească (dacă acela nu se pricepe) în grădina păgubașului. Nici la asta nu e îndatorat însă preotul în mod absolut, pentru că poate obliga pe penitent și la restituirea pagubei în altă formă. Că sădirea pomilor e numai parte laterală a canonului e tot atâtea, pentrucă sădirea pomilor e totuși parte *intregitoare*, așadar e canon într'adevăr, ca și lucrările spirituale ce se dau ca parte principală. Penitentul așadar trebuie să aibă propusul firm de a împlini și acest canon, a cărui neîmplinire voluntară e tot așa păcat ca și neîmplinirea celeilalte părți a canonului.

Este, după părerea mea un stngur caz, când se poate da canon sădirea pomilor în grădina proprie. Mărturiseste un penitent bună oară: că prin petreceri neiertate, prin ușurință și-a prăpădit, a cheltuit o sumă însemnată de bani. Atunci i-se poate da ca *restituție*, într-un-cât e dator să restituie și pagubele cauzate familiei sale. Într'un astfel de caz se poate zice cătră penitent așa: iată fătul meu, tu ai prăpădit pe lucruri neiertate averea, care nu era numai a ta,

locuitoare, ca și pe ale românilor. Și e foarte natural, căci pentruca să cunoaștem bine istoria altor neamuri, cari au îndreptat cursul vieții românești pe o mazăre sau alta. Și într'adevăr numai așa ne vom putea intrista de asuprirea și împilarea poporului nostru, dacă vom cunoaște tirănia și puținul simț omenesc al asupritorilor, numai așa vom putea simți derul nestins de libertate al românului, dacă-i vom fi cunoscut jugul ce-l apasă și numai așa ne vom putea convinge despre viitorul lui, dacă-i vom fi cunoscut greutățile, ce le-a suportat, pentruca să-și rupă drum înainte.

Simțul fin agitat de lucrurile bune și rele, ce le tractează de o potrivă după vrednicia lor, ne asigură despre „comora de simțiri și virtuți mari și nobile“, peste cari a fost stăpân și pe cari le-a nutrit în sufletul său Bariț.

Luptele poporului românesc descrise în această carte, cam de pe la 1840 sunt luptele lui Bariț, izbânzile, ce le-a cules poporul, sunt bucuriile lui Bariț, iar nefericirile, ce s'au revărsat peste el sunt intristările lui Bariț, că nu le-a putut împiedeca. *Viața poporului românesc din această epocă e viața lui Bariț.*

De aceea el în această istorie nu și-a putut desprinde personalitatea sa de frământări trecute, ca astfel să tracteze lucrurile cu ochiul rece al unui istoric, ce vrea să construiască o epocă din file colbuite, nu,

căci gândurile sale îl transportau iarăși în vâlmașagul luptei, așa căt îl făcea să trăiască din nou viața trecută, pe care el atunci de fapt numai o scria. De aceea îți face impresia, că istoria lui Bariț e numai punerea pe hârtie a unor plăcute aduceri aminte, cari îl preocupă, când după o luptă înverșunată cu valorile vieții ajunge pe un loc statornic, de unde aruncă o privire peste plăcerile și primejdiile petrecute.

Cel mai mare folos din această operă îl tragem noi și generațiile viitoare din convingerea în puterea de viață a poporului român, despre care ne asigură Bariț și care ne întărește în lupta vieții de azi și mâine.

Îl cuprinde o indignare față de acei pesimiști, cari din o criză sau alta, din pierderea vre-unei lupte electorale prin nevredeția câtorva, imediat deduc cu siguranță la apunerea națiunii române.

Din contră Bariț ne întărește în nădejdea viitorului neamului nostru și noi trebuie să-i credem, căci el intrunește toate condițiile reecute, ca cineva să poată proci despre viitorul cutărui popor. Condițiile aceste sunt statorite de însuș Bariț și se reduc la: urmărirea vieții neamului în totalitatea lui, începând dela plămădirea lui și până în vremea mai de pe urmă, cumpănirea calităților bune cu cele rele, pentruca să-i vezi cari trag mai mult la cântar, cercetarea rămășițelor de cultură veche, studiul

comparativ între o epocă și alta, pentruca să te convingi dacă neamul nostru progresaază sau dă îndărăt ca racul și în urmă studiul comparativ între poporul român și celelalte popoare conlocuitoare, cari trăiesc între aceleași împrejurări ale naturii (Părți alese v. III, p. 494).

Da, istoricul Bariț, intrunește toate aceste condițiuni și de aceea, dacă el ne spune, că neamul nostru are viitor strălucit noi trebuie să-i credem, căci de această credință avem și mare lipsă în lupta vieții, ce ne așteaptă.

În 1892 Bariț avu fericirea de a-și prăznuir vârsta de octogenar și veteran în luptele națiunii sale. Atunci prietini și literați și politici au făcut legământ, ca în fiecare an să se edune în jurul acestui bărbat, să-i admire însușirile eminente sufletești și trupești și să învețe dela el așa iubi neamul. Sau și ținut de cuvânt, căci în anul următor s'au adunat, dar nu mai mult pentruca să-i admire personalitatea sa, ci să se convingă despre deșertăciunea lumii acesteia, nu să se bucure, ci să verse lacrimi de tristețe pe mormântul celui ce nu mai era între cei vii, căci Bariț muri în 2 Maiu 1893.

Așa ni se prezintă acest bărbat cu viața bogată în fapte, care când învingea se bucura, când da de priedici se însuflețea, căci pentru el a trăi înșămna a lupta, de aceea tot așa de dragă-i era și lupta ca și

ci și a familiei tale. Asta încă trebuie să o întorci. Dacă altcum nu poți, sădește în grădină atâția pomi, din al căror venit cu timpul să se întoarcă paguba cauzată etc.

Din punct de vedere vindicativ se poate da canon sădirea pomilor numai în cazurile amintite mai sus și în cel ce urmează: Vine la mărturisire un păcătos mare. Își mărturisește toate păcatele sale și cu toată inima vrea să se întoarcă la Dumnezeu și să înceapă o viață cu totul nouă. Atunci preotul îi dă canonul corespunzător și îi poate recomanda și aceea, ca să sădească unul ori mai mulți pomi în grădina ori curtea lui, a căror frunze și flori neconținut să-i aducă aminte că și el a întinerit, și el a început viață nouă, a căror fructe neconținut să-i aducă aminte că și el e dator să facă fructe pentru viața de veci.

Precum preotul la darea ori-cărui canon trebuie să aibă în vedere exclusiv scopul după al canonului, așa și când dă canon sădirea pomilor, numai acest scop trebuie să-l aibă în vedere. Tendința vădită de a lăți pomicultura în parohie, ori-cât de nobilă e aceasta tendință, *niciodată* nu poate să fie motiv pentru darea astor fel de canoane. În cazul Venerabilului protopop din chestiune însă — aceasta tendință e invederată, dovadă că lucrul s'a dat publicității drept exemplu de urmat. Atunci apare mărturisirea ca instrument în mâna preoției, caracterul sacramental în ochii poporului (și a dușmanilor religiei) — apare numai ca lucru de a doua mână, ori dispăre cu totul. Apoi — se va zice — precum mărturisirea e instrument pentru ajungerea scopurilor bune, neabile, tot așa poate fi instrument pentru ajungerea unor scopuri preverse, rele, cum și zic mulți dintre dușmanii mărturisirii. Ce urmează de aici? Urmează că preotul nici în cazul

viața, când adevărul eșia biruit el era resignat și se mângâia cu conștiința datorinții împlinite, așa cât liniștit s'a scoborit în mormânt ca creștin adevărat și cu adevărat român.

De aceea se nimeresc așa de bine cuvintele scripturii, ce le-a folosit dr. Augustin Bunea ca motto la cuvântarea funebrală a lui Bariț: „Luptă bună m'am luptat, cursul am plinit, credința am păzit“.

Cântec.

Vai, cum v'ați sutureat de odată
Voi demierdate floricele,
Voi vise dragi din nopți cu lună,
Copii ai lacrimilor mele!..

Vai, cum v'ați stîns când primul nou
S'a abătut pe bolta clară,
Sărmane flori udate 'n lacrimi,
Voi vise dragi de primăvară.

Vă dorm azi tristele petale
Imprăștiate pe cărare,
Și trist mi-e cântecul pe liră,
Că-i cântul vostru de 'ngropare...
Vasile Al-George.

vindicativ amintit de mine nu poate să dea canon sădirea pomilor în grădina proprie decât cu foarte mare precauțiune — și în cazuri foarte rare. La nici un caz nu poate da acest canon *in masse*, tuturor penitenților, cu toate că toți penitenții încep viață nouă și așadar tuturor le poate servi drept *memento* pomul ori pomii sădiți în amintirea sf. Mărturisiri — ca să nu apară tendința *lumească* a acestui fel de canon.

E foarte recomandabilă însă o altă procedură, care încă poate să ducă la scop fără să arunce ceva umbră asupra sf. Mărturisirii: Când preotul își pregătește credincioșii la mărturisire, — în predicile și postul mare să le aducă aminte că omul prin mărturisire se curățește de păcate, se împreună cu Dumnezeu și începe o viață nouă. Ca se poată încunjuța păcatele pe viitor, ca să-și poată neconținut aduce aminte că el a început o viață nouă, se sădească pomi în amintirea sf. Mărturisirii, ca de câte-ori vor trece pe lângă ei să-i aducă aminte de promisiunea făcută la mărturisire. Aceasta firește, nu le-o impune preotul în mod obligator, acela însă, cari sunt penitenți adevărați îi ascultă totuși cuvintele. În felul acesta se poate ajunge și la lățirea pomiculturei în popor cu ajutorul (ori mai bine zis din prilejul) sf. Mărturisirii — dar chiar și dacă nu s'ar putea ajunge astfel de scop — *mai bine să nu fie nici un pom în parohia mea, decât să se arunce ceva umbră asupra acestui mare și sfânt sacrament!*

Ziarele noastre recomandă folosirea sf. Mărturisirii și spre alte scopuri bune naționale, eu însă zic să se ferească preoții de așa ceva, pentru-că scopul mărturisirii e iertarea păcatelor, îndreptarea păcătoșilor, îndreptarea morăvurilor — iar scopul ultim *mântuirea sufletelor*. Lucrurile bune și frumoase să le facem pe calea lor, iar mărturisirea să rămână ceea ce este: *sacrament al morților!* Aceste am aflat cu cale a le spune în legătură cu canoanele protopopului Ioan Pop. Chestia canoanelor dela mărturisire însă trebuie cum am zis — să se discute mai cu de-amăruntul, de aceea cu ajutorul lui Dumnezeu — vom mai reveni.

Septimiu Popa.

Politica lui George Bariț.

Ideile politice ale lui Bariț le aflăm depuse în foile conduse de el.

Decum apare „Gazeta de Trasilvania“, scrisul ce cuprinde ideile politice ale lui Bariț, formează o bulă de orientare în întunerecul acela orbitor. „De aici pleacă pentru Românii de acolo orientare în toate chestiile mari, care se înfățișează în apropierea anului revoluționar 1848 și astfel sub condeul lui Bariț se formează stilul polemicii înalte, ale ziaristicii naționale în cel mai frumos înțeles al cuvântului“ scrie dl Iorga în Ist. lit. rom. v. XIX.

Așa veștile despre întâmplări mai însemnate din străinătate, cari le scoate de prin foile germane, ce-i sosiau, a ținut de a orienta publicul românesc izolat, ca aflân-

du-se cândva între aceleași împrejurări, să tragă din ele folos. Despre aceste știri zice Bariț cu multă modestie, că mai ales pentru cei ce știu și alte limbi, n'au altă înșănătate, decât, că sunt scrise în limba românească.

Scopul orientării și al îndrumării îl au descrierile unor stări triste sau vesele de acasă. Aceeaș țintă o urmărește fixarea diferitelor relații dintre noi și românimea de peste Carpați, dintre noi și poporul unguresc și în urmă cuvântul spus mai mult sau mai puțin lămurit despre ăitorul raport al Ardealului cu Țara Ungurească.

Bariț nici odată n-a profesat idei iredentiste fie din sinceritate, fie din prudența ce-l caracteriza, din teama de catastrofele, ce ar fi putut urma pentru poporul nostru, urmând această idee, ori din largă cunoștință a stărilor politice de pe arunci, cari nici decum nu erau oportune pentru înfăptuirea unei atari idei.

În schimb însă își exprimă fala în lumea largă și fără nici o restricție, că un popor așa de numărös ca al nostru și care se extinde pe un teritor atât de vast, trăiește în legăturile cele mai solide ale conștiinței de neam, ale unității de limbă și cultură: Neamul nostru e unul singur „care cu prea puțină sau după a multora părere numai cu o umbră de deosebire, stă în comunicare strânsă, genetică și sfântă, pecetluită și întărită prin puterea multor sute de ani“. Umbra de deosebire de care aminteste sunt poate cartele mărunte literarete, ambițiile de localism și provincialism, cari se pot reduce la un patriotism prea exagerat, de care erau stăpâniți unii în vremea de atunci.

Mai departe spune, în ce stă legătura aceea strânsă a neamului nostru din diferitele provincii: „Strânsa comunicație națională și religioasă, ce domnește și va domni între românii transilvani și între partea nației ce trăiește și stăpânește în pământul Moldo-românesc, e un puternic magnet, care Românii dincoace de munți, până când se vor afla Moldo-Românii macar numai în rangul lor politic de astăzi, pe vremi înainte le chieșășuiește pentru naționalitate“, mai mult decât alte popoare dismembrate în chipul acesta.

Deci susține, că religia și prin ea biserica încă-i un element puternic, ce ne consolidează națiunea într-o singură unitate, de aceea are mare încredere în biserica noastră orientală, (după rit), care-i împletită strâns cu națiunea noastră așa: „încât acela care ar izbi în limbă, nar putea să nu izbească și în religie și biserică. Apoi afară de nește fanatici și nebuni, cine va cuteza în veacul al XIX-lea, a izbi într'aceasta?“

Dar durere, trebuie să constatăm, că despre ceea ce Bariț în veacul al XIX nu credea că s'ar putea întâmpla, se întâmplă acum în veacul al XX-lea, care se pretinde a fi mai „al luminii“ decât antecesorul său.

Despre o contopire a neamului nostru în poporul unguresc, crede că-i o imposibilitate, parte pentru conștiința exprimată

NEUMANN M.

furnizor imperial & regesc cameral și de curte,

Cluj, piața Mátyás király 14.

Pardesiu dela 32 Coroane în sus.

(45) 14-44

Mare asortiment de vestminte bărbătești,
de juni și de fete.

Catalog se trimite gratuit și francat.

Costume de modă dela 36 Cor. în sus.

sau latentă a superiorității de rasă a poporului nostru față de maghiari, pentru că nici literatura lor nu-i cu mult mai veche ca a noastră. Și tocmai de aceea respinge cu indignare ori ce tendințe subrede de maghiarizare și pretinde libertate națională deplină pe baza dreptului natural; căci „națiile sunt fizionomiile mai mult din lăuntru ale omenirii, împărțite după climă și după alte împrejurări” deci chemarea lor e „a dezvăli din sine însuși toate însușirile trupesti și sufletești, atât cele universale sădite în omenirea întreagă cât și cele particulare, ce se află numai la o nație deosebit luată” de aceea „este o nedreptate strigătoare la cer și răsvrătitoare împotriva legilor naturii, a nu vrea să dai prilej tuturor madulărilor societății, ca să-și dezvolteze fiște care puterile sale, atât cele trupesti, cât și cele sufletești după putință.”

Ce vorbe frumoase și ce gândire profundă cuprind aceste adevăruri, cari mai nou sunt tractate și dezvoltate mai pe larg în cartea lui Cuza „Naționalitatea în artă”.

Libera dezvoltare sufletească a poporului nostru o pretinde mai departe Barit pe baze istorice și pe motive, cari le invocă și contrarii, când e vorba de binele lor.

În ce privește menținerea și pe mai departe a autonomiei Ardealului, pentru carez mai târziu a luptat atât de mult, sau unirea lui cu Ungaria Barit nu-și spune cuvântul.

Poate că dela această unire aștepta pe lângă unele rele și favoruri, anume întărirea elementului românesc cu conaționalii noștri din părțile ungurene. De altcum însuși împărțatul în vederea evenimentelor externe, cât se poate de neliniștitoare pentru el și în teama, că va rămânea numai cu coroana Ungariei pe cap îi favoriza pe maghiari, așa că la 11 April 1848 sancționează legea unirii Ardealului cu Ungaria. Și poate că Barit din „loialitate” față de împărțatul și din convingerea, că orice svărcolire împotriva voinței lui ar fi zadarnică și dăunătoare, nu-i în contra unirii. Ba pe lângă împlinirea pretenziunilor amintite a gata a la întinde ungerilor mâna frățască: „Vedeți domnilor, în loc de-a îngrețosa pe Români cu astfel de pretenții, ați face cu mult mai bine, dacă uitând toate spaimile veacurilor trecute, ați da mâna frățască și ați încheia o pretenție, de care aveți trebuință”.

(Va urma)

Reviste.

Războiul italo-turc, prin acțiunea flotei italiene în largul Mediteranei, se pare a fi produs o nenumărare curioasă, în cercurile puterilor europene.

Flota italiană a cucerit aproape toate insulele aparținătoare Turciei și pe neașteptate a apărut numai deodată, purtătoare de spaimă, în fața Dardanelor.

Un jurnalist, căruia i-a succedat să ajungă pe bordul unui vapor staționator de-alungul Arhipelagului,

marțuriseste, chiar, că flota italiană a ajuns deplin stăpânitoare pe Mediterană și fiica acestora: Egee, așa, că frida unui atac, din partea contrarului, a cărui flotă este slab echipată, — ori când poate fi de parte de flota italiană.

Poziția părților beligerante în pusturile Tripolitanei, precum și mișcările imperioase ale flotei italiene, n'au fost de-atare, ca în culisele Europei să aprindă mai viu discuțiile marilor diplomați, — acțiunea mai proaspătă însă a flotei italiene a dat naștere multor combinări despre eventuale urmări. Desigur echilibrul situației europene de până acum a fost ceva tras mai tare într-o parte, sau cel puțin se pare a fi tras mai tare într-o astfel de parte, în care multora nu li-e prea pe plac.

Întărirea Italiei în Mediterană, deși mai puțin, dar ar însemna slăbirea grozavă a Angliei, care ca cea mai pretensivă ar fi cea dintâiu, în aceasta privință, să-și asigure drepturile.

Nu mai puțin apoi conștiințioase am vedea la posturile Franca, Germania, Austro-Ungaria etc... și în urmă, ce mai putem ști — trimbițările cele multe dela începutul războiului italo-turc, „că avem să vedem Sudul Europei încurând încins cu limbi de flacăra”, — să prinda ființă acuma; acțiunea flotei italiene pe Mediterană și Egee, precum și întărirea, creșterea potențată, în tărie a acesteia, prin ocuparea celor mai însemnate insule, — să se ofere, ca un măr de ceartă Europei și într-o bună zi să zărim numai arcul cerului dinspre Sud înroșit de alergarea fulgerelor potrivnice, iar vuetul clocotitor al Mediteranei să pătrundă, până de parte, spre Nord.

Noutăți.

Intru mărirea lui Dumnezeu. Spiritul de jertfă către casa lui Dumnezeu, al credincioșilor gr-cat. din parohia mea, merită să fie relevat atât spre mângâierea lor, cât și a servi ca imbold sfânt și pildă vie altor credincioși. Deși puțini, faptele lor bune întrec numărul lor. Laudă și mulțumită se cuvine — mai întâiu lui Dumnezeu care a mișcat în ei, acest spirit de jertfă lăngăzită mai înainte în urma contactului zilnic cu o mare de străini — apoi familiilor Bogdan și Popa cari au donat șasă icone frumoase bisericii, în preț de 48 cor. Bogdan Alexandru două sfeșnice de argint de China în preț de 35 cor. Bogdan Anica în loc de cunună pe sierașul soțului ei a donat 400 cor. din cari s'a procurat un clopot din Timișoara, Iosif Morar cu soții Filon

Turcu și Petru Cernea ne-au trimis colecță dela America 907 cor. din cari s'a coperit turnul bis. ep. pleu în, pe care Ioan Bogdan a pus o cruce frumoasă în preț de 60 c. Marișca Morar a donat în tubernacul lucrat frumos din lemn în preț de 12 c. Tuca Filon jân. și Lușean Vasile jân. câte un prapor din lână de mazăr în preț de 120 cor. Eleonora Ilieș un șifoner pentru vestimentele bis. George Ilieș un rând de haine în preț de 130 cor. iar Petru Bogdan și George Ilieș au făcut un frumos amvon în preț de 160 c, care alătura cu celelalte obiecte ridică frumseta și mărirea sf. noastre biserici. Exprim deci pe aceasta cale mulțumită ferbinte marimimoșilor donatori și binefăcători, rugând pe bunul Dumnezeu, ca faptele lor să fie scrise în cartea vieții. Deas la 18 Iunie 1912 Nicolau Berghian, preot.

— Spect. D. Nicolau Vulc proprietar și mare arândator în calitate de director al despărțământului Mureș-oseorheiu. al „Asociațiunii” ne-a cercetat comuna Duminecă în 16 Iunie ținând cu dl Vidrighin și Men. Filip Pop din Kiciu prelegeri populare. Cu această ocaziune Sp. D. Vulc a donat la fondul de zidire pentru biserică edificândă din Lechinioara suma de 20 cor. pentru ce în numele credincioșilor mei i-aduc și pe această cale celea mai călduroase mulțumite. Lechinioara la 18 Iunie n. Iosif Bogdan, preot.

Știri literare. Anunțăm la acest loc apariția următoarelor scrieri: Alecsandru Ciura: Foiletoane. Beiuș 1912 editura tipografiei Doina. Cuprinde peste 90 de bucăți literare scurte scrise în stilul acela plăcut și captivant, care caracterizează scrierile pretinului nostru. Volumul de 160 pag. costă 1 cor. 60 fl. — În editura „Unirea” din București au apărut: Ioan Gorun. Lume năcăjită, povestiri prețul 2 cor. Ioan Ciocărlan: Traiul nostru povestiri, prețul 1 cor. 50 fl. C. Negruzi: Opere complete vol. III. Teatru prețul 1 cor. 50 fl. Mai înregistrăm aci apariția întâiu volum de poezii a d-lui I. U. Soricu, sub titlul Florile dalbe. A apărut în editura revistei, Ramuri din Craiova prețul 2 cor. — și Documente privitoare la tulburarea bisericească pricinuită de legea Sinodală din 1909 și apărarea P. S. episcop al Romanului d. D. Gherasim Safrinu. O scriere de actualitate foarte prețioasă, care face multă lumină în bezna ce stăpâna duhurile din biserică fraților de dincolo.

Advocat nou. Dr. Ioan Popoviciu avocat aduce la cunoștință, că și-a deschis cancelaria advocațională în Hunedoara, în casele Dnei văd: Stoichița din Piața mare.

Mulțumită publică. Pentru nou edificândă biserică din Chiraleș a binevoit a ne mai trimite ajutor: 1. Oficiul parohial gr-cat. din Cluj 5 cor. 2. Institutul de credit „Corona” din Bistrița 40 cor, pentru care fapte marimimoase li se exprimă cea mai ferbinte mulțumită. Dumnezeu le răsplătească cu daruri cerești. Chiraleș 16 Iunie 1912 Alexandru Anca preot și Ioan Morar curator.

Cinematograf. Luna Bioscop își continuă reprezentațiile cinematografice cu succ. Duminecă în 23 Iunie n. va fi următorul program: 1. O călătorie prin Kabylia (de pe nat. colorat). 2. Moricz și ocarina (umoristic). 3. Amorul pescariului (dramă). 4. Ștregăriile Pepitei (umoristic). 5. Aventura senatoriului (dramă). 6. Păpușa din Tirol (comedie) 7. Fermecătorul Klipp (umoristic).

Partea Literară.

La mormântul metropolitului Atanasie Anghel întemeietorul Unirei cu Roma.

(Continuare).

Și noi Români eram de față la acea sărbătoarească minune din Ierusalim, care a sfințit întemeierea bisericii creștine; eram de față prin acei „nemernici Romani” pe cari cum am văzut, apriat îi nimicește sf. Evangelist Luca, în cartea despre Faptele Apostolilor. Deci dacă cineva, noi trebuia și trebuiește să ținem strins la principiile mari, pe cari Dumnezeu a așezat biserica sa. Pentru că noi nu suntem altceva, decât urmașii acelor ostași romani, pe cari Impăratul Traian i-a trimis pe acestea plaiuri, pentru a le supune împărăției romane, și a fi străjerii păcii romane lângă acestea ziduri firești, pe cari Dumnezeu le-a încremenit în munții ce ne împrejmuesc. Impăratul Traian, acest mare suflet de om bun, acest „creștin nebotezat” — cum la numit un Papă dela Roma, pentru omenia sufletului său, deși era păgân, aduna oștire puternică din tot cuprinsul larg al împărăției sale și durând pod groaznic peste Dunăre o îndrumase încoace spre acești munți ai Carpaților, în ale căror întărituri de cetate de Dumnezeu lăsate se cubărise din vechi vremuri cel mai dârz și mai viteaz popor al acelor veacuri, Dacii, cari în frunte cu mândrul lor craiu Decebal, singuri isbutiseră a birui pe falnicii Romani și a-i umili în mândria lor, silindu-i să le plătească odată bir. Tocmai de aceea își pusese în gând marele împărat dela Roma ca să sdrobească odată pentru totdeauna îndrăsneala Dacilor, și ș’a adunat o mândră oștire din cei mai aleși feciori ce i-a putut culege din largă lui împărăție, și a și izbutit să înfrângă pe Decebal și să cucerească și Dacia ferice, ca pe atâtea alte țeri, și să facă din ea, aici în colțul cel mai de meazănoapte-răsărit al împărăției, un parapete uriaș, o cetate largă de zăticnire, a puhoaielor de popoare barbare, care se porniseră ca niște roiuri nescârșite, din fundurile Aziei, de unde din neștiute pricini, năvăliau și se alungau, și se îmbulzeau, popor peste popor și neam peste neam, și toate nizuiau spre aceeaș țintă: spre Roma Italiei, spre Roma puternicilor stăpânitori de lume, spre Roma aceea bogată și înțeleaptă, a cărei nume și renume de strălucire, s’a fost dus din gură în gură, ca o poveste minunată, ca o minune fermecată, după cuvântul scripturii: „În tot pământul a eșit vestirea lor, pân la marginile lumii graiurile lor”. Că precum fluturii nopții, și toate muștele și goangele întunecului nizuiesc spre lumină, așa și varvarele neamuri, pornite ca o furtună, ca un puvoiu, din adâncurile întunecate dela meazănoapte, toate-toate erau atrase spre strălucirile și bogățiile Romei, acest mare izvor de lumină a lumii păgâne.

Gândul cuminte al Impăratului Traian s’a împlinit el, ce-i drept, dar n’a putut să dureze mult. Peste vre-o sută-două de ani năvălirile neîncetate au sguđuit împărăția cea mare. Mai ales că împărăția se slăbise tare chiar la inima ei: în Roma. Moravurile se stricaseră de tot; caracterele de oțel din nainte vreme nu se mai vedeau, molesirea și desfrăul a început să se lătească tot mai îngrozitor, și mai pe sus de cât toate se pornise *noua vestire* a sufletelor, noua pornire a gândurilor, *creștinătatea*, care nu cu puterea armelor, ci cu puterea inimilor nizuia spre a

cucerii aceeași capitală a lumii; nu cu puterea sabiei, ci cu sabia cuvântului lui Dumnezeu, pe care o învățea *Petru și Pavel* apostolul, cari amândoi cu sângele lor au stropit și au sfințit pământul pătat de atâtea fărădelegi al Romei.

Părea că însuși Isus Hristos râvnește la mărirea cetății veșnice, și că voiește să-și așeze tronul împărăției sale tocmai alături de tronul împăraților romani. Și părea că se cutremură pământul pretutindenea așa trozne în toate încheieturile sale această mare alcătuire omenească, dătătoare de legi și de drepturi, ca apoi pe zidurile ciuruite ale ei să se ridice dătătoarea noiei legi și a nouălor drepturi: *biserica creștină*.

Civilizația și cultura blândă a creștinătății, ca o nouă împărăție ce se întemeiază pe puterea sufletului, părea că voiește să cuprindă anume ogașa bătătorită de împărăția romană, ca astfel mai ușor să-și facă mersul său cuceritor pe cărările pardosite, pe drumurile bătute cu lespezi de peatră a oștirilor romane, ale căror urme le găsim și noi acum prin ogoarele noastre și le scurmăm cu ferul plugurilor noastre muncitoare, rămânând uimiți și astăzi de puterea urieșilor necunoscuți, cari au fost străbunii noștri păgâni, înaintașii strămoșilor noștri creștini!

Astăzi, pe cât se știe și se cunoaște trecutul nostru, de cătră cei ce cercetează tainele lui, este îndeobște statorit, că strămoșii noștri au primit și *creștinătatea* dela Roma, ca și obârșia neamului, și numelui, ce avem. Toți învățații noștri sunt azi de un gând și de o părere asupra acestui lucru, și mărturia noastră cea mai bună și mai credincioasă, este însași *limba noastră vie*, aceasta tovarășe credincioasă, care ne-a însoțit, în bine și în rău, deopotrivă printre toate reștristele vremilor ce am străbătut. Se știe anume că toate lucrurile și gândurile creștinești noi le numim cu cuvinte latinești, semn limpede că le-am primit din izvor roman. Se crede chiar, că în aceeași clipită, când s’a plămădit neamul nostru românesc, ca un neam deosebit, din amestecul Romanilor biruitori și al Dacilor biruiți, în aceeași clipită s’a așezat și aluatul creștinătății între noi, într’o înfrățire și o unire, ca și cum este legătura între cele sufletești și cele trupești din om.

Din cele mai vechi timpuri Români se adunau Dumineca și în sărbători la biserică, unde cântau laudele lui Dumnezeu, se închinau sfintei cruci a Domnului, și tuturor sfinților, cetia din sfânta scriptură și alte sfinte cărți, se cuminecau, la sf. altar și se rugau în genunchi, cerând dela Dumnezeu iertarea păcatelor celor vii, și repaos părinților și străbunilor celor morți, astrucați în cimiter, la umbra bisericilor, ca țărina să le fie mai ușoară.

Iacă tot atâtea cuvinte însemnând lucruri și lucrări din viața religioasă a creștinilor și toate-toate însemnate cu cuvinte latinești.

Dar, va întreba cineva, cum se poate atunci una ca asta: că noi, care și obârșia, și credința și neamul și legea ni-o tragem dela Roma, am ajuns de ne-am înstrăinat așa de mult de Roma, și astăzi așa de puțin stăm cu inima deplină, cu sufletul întreg, spre aceasta părințească Romă, care ne-a născut și după ființă, și după credință?

Cum se poate?

Răspunsul acestei întrebări este o lungă, dar jalnică, aș putea zice tragică, poveste, care volu atinge-o pe scurt.

* * *

S'a pomenit astăzi, prea în treacăt însă, despre o vorbă cuminte a unuia dintre cei mai înțelepți bărbați ai neamului nostru românesc, bărbat care chiar astăzi stă la cârma destinului acestui popor. Aducându-și aminte de vorba unui Neamț posomorît, care zicea, că „noroc a avut totdeauna, dar fericit n'a fost nici odată“, D-l Tit Maiorescu, ne spune că Românul, cu gândul lui senin poate zice despre trecutul său posomorât că: »noroc n'am avut nici odată, dar fericit m'am simțit uneori!«

Astfel, de pildă, faptul, că Impăratul Traian pe noi ne-a adus de sub ceriul blând al Italiei tocmai

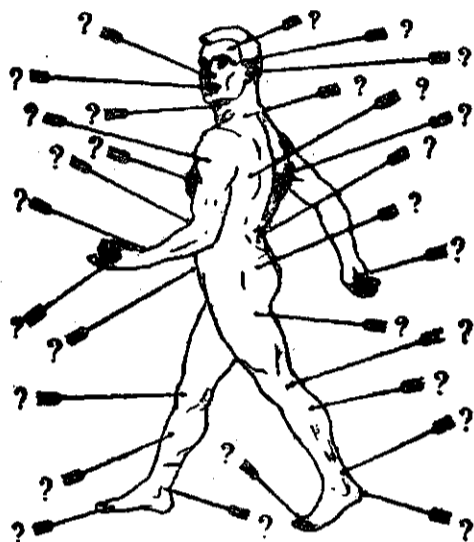
aici în Țeara aspră a Dacilor, cea mai primejduită latură a împărăției, aici în calea tuturor popoarelor, și că după 160—170 ani împăratul Aurelian și-a tras îndărăpt ostirea înarmată de pe aici și a părăsit pe veteranii ostași, ce se așezară cu rădăcină pe aceste plaiuri, prin văile acestor munți ce ne împrejmuie de toate părțile, și cari în locul armelor să dedaseră cu uneltele plugăritului, amestecându-se în tot chipul cu popoarele barbare, cari s'au pripășit pe aici, asta, vezi, bine, n'a fost un noroc deosebit. (Va urma)

Proprietar-editor: AUREL C. DOMȘA.

Redactor responsabil: AUGUSTIN GRUIȚIA.

Te săgetează?

(Ai dureri?)

Folosește Elsafluidul lui Feller și Elshapurile lui Feller, a căror singur producător este EUGEN V. FELLER, farmacist de curte, Stubica Centrale Nr. 122 (Zágráb.)

I. Elzafluidul lui Feller e, după experiențele noastre, liniștitor de dureri, vindecător, încetează durerile; repede și sigur vindecă: reumă, (spurz), slăbire de nervi, junghieri în coaste, influența, dureri de cap, de dinți de spate, amorteală, durere de ochi, migrenă și multe alte morburii aci nepomenite! Fluidul Elsa alui Feller e folosit cu efect fără păreche la răgușală, catar, dureri de piept și gât, și morburii provenite din curent ori răceală. Veritabil e numai dacă pe sticlă e numele «Feller». 12 sticle mici sau 6 duble ori 2 speciale, K. 5, franco.

II. Mai departe dorim a Vă aduce la cunoștință, că lumea folosește cu efect distins și sigur Elshapurile-Rebarbara purgative alui Feller, contra durerilor de stomac, sgârsciuri, lipsă de poftă, arsuri de fier, greață, ameteală, răgăeli, haemoroide și alte conturbări de mîstuire. — 6 cutii franco cu 4 cor. — Să ne ferim însă de imitațiuni și la comanda să adresăm curat așa:

Eugen V. Feller, apotecar
STUBICA Centrale 122. (com. Zagrab).

(33) 18—24

MOBILE

Dormitoare, prânzere, chilii de domni, saioane, aranjare completă de hotel, cafenele și castele, mobile de fier și de aramă, tapete, perdele, pelicande și pianuri se specează ori unde

cu bani gata sau în condițiuni de plată foarte favorabile.

Un mare și pompos album de mobile 1 cor. La aranjări complete se trimite agent cu modele, ori unde, fără a se socoti spese pentru asta.

Modern Lakberendezési vállalat
Budapest, IV., Gerlóczi-utca 7. sz.
(88) 71—104 (Kőzponti városháza mellett).

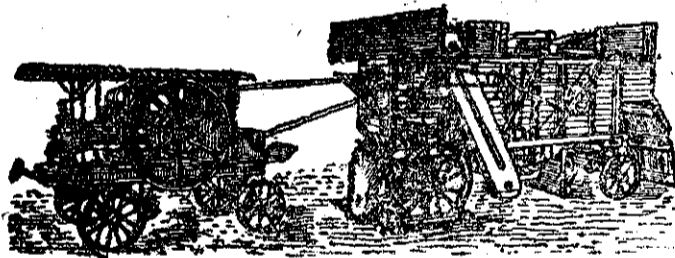
A apărut: **Elemi Népiskola Ertesítő könyvecske** — Indice pentru școlile primare. Costă leg. 30 fil. + 10 fil. porto
Se află de vânzare la Librăria seminarului teologic greco-catolic din Blaj—Balázsfalva.

Verbele auxiliare: sunt, am, voi, de dr. Octavian Prie profesor gimnazial în Blaj. Se poate comanda la librăria seminarială din Balázsfalva—Blaj. Prețul 60 fil + 5 fil. porto.

NOUĂ FIRMA ROMÂNEASCĂ.

IOAN V. FET

BUDAPESTA, Nagymező-utca 36. ^{1/2}

Motoare cu benzin, ulei brut și gaz, dela 3 HP. in sus.

Tot felul de mașini și instrumente agricole, ca: **Trecătoare cu motor**, mânăj și mână, pluguri, grăpi etc. Pompe de fântâni și incendiu cu forță motorică. **Mori, Mașini de sămănat cu mână**, cari în urma ieftinătății, precisiunii și manșării ușoare sunt indispensabile pentru fiecare agricultor.

Prețuri moderate, catalog ilustrat și preliminar la dorință gratis și franco.

(55) 17—20

Săpun bun pentru rufe bune!

De dragul rufelor Dtale bune, a îmbrăcămintelor de pat, a dantelelor și broderiilor: folosește numai săpun curat și bun. Binevoiește a te convinge, ce avantajii mari îți ofere un săpun într'adevăr bun. Te rog în interesul Dtale propriu, să cumperi **Săpun-Schicht**, care este cel mai bun dintre toate. În economia de casă a Dtale nimic nu poate fi atât de rău, înecat să merite a fi spălat cu săpun de cel ordinar. Intrebuințează pentru toate celea **Săpunul-Schicht**; căci prin soluția sa bogată și enorm de spornică, el e totodată săpunul cel mai ieftin.

Spălați numai cu Săpun-Schicht!

Albiturile vor ținea pe de două ori mai mult, de cât până aci și vor fi și atunci încă tot ca nouă. **Săpunul-Schicht** nu numai că înlătură murdăria, ci totodată și conservează țesătura, dă colorilor un lustru nou și renoire. El împiedecă atât indesarea, cât și destramarea stofelor de lână, fiindcă se solvește complect și în apă rece și spală ușor murdăria. Rog a se băga de seamă la numele **Schicht** și la marca **Cerb**, ce poartă fiecare bucată de săpun.

In sectia morburilor de piele dela universitatea Franz Iosef-ină din Cluj, la ordinul directorului prof. Marschalko, se prescriu numai săpunuri igienice de ale lui Heinrich. Calități alese de renume mondial sunt:

SĂPUNUL DE CĂTRAN

(carele a scos, dia uz produsele străine de acest soi).

Săpunul-chrom ÎMPOTRIVA ASUDATULUI.

Săpunul de pucioasă împotriva mâncării-meii și crepăturii de piele.

Impotriva petelor pistrii ale fetei șcl., cum și în contra atot felul de necurății ale obrazului: **Săpunul-Borax.**

Impotriva căderii părului: **Săpunul de petrol.**

Afară de aceste tot felul de săpunuri medicinale, aflătoare în orice apotecă și drogherie. Preț-curent spedează prompt:

Fabrica de săpun medical IOSIF HEINRICH Societate act. în CLUJ (Kolozsvar).

(67) 2-?

Concurs.

Doritorii de-a lua în întreprindere facerea iconostasului la biserica greco-catolică din Aiud—Nagyenyed — sunt invitați ași prezenta plan și preliminar referitor la acel iconostas, însoțit de vadiul de 10% adică de 450 cor. și scrisului cutatorat, cel mult până în 9 Iulie inclusive sulul nou 1912. Pentru plan și preliminar nu se dă onorar, ci rămân proprietatea concurentului. Concursurile se vor pertracta în ședința Curatoratului, ce să va ținea în 12 Iulie st. n. 1912 la 10 ore a. m. în școala greco-cat. din Aiud, la care pot lua parte și concurenții pentru ca eventual să-și poată scări prețul de întreprindere.

Condițiunile concursului se pot vedea în cancelaria Oficiului protopopesc Nagyenyed, Alsóporond Nr. 9. zilnic dela 8—12 ore a. m. și 2—6 ore p. m.; la cerere să vor trimite în copie gratis.

Aiud 18 Iunie 1912.

Ioan Maior,
protopop.

Augustin Stencil,
curator.

(70) 2-8.

Városmajor-Sanatorium și Hydrotherapie

26 odăi aranjate foarte modern,
supraveghiere medicală constantă.
Telephon 88—99.

Birou central, stabiliment medical:
Budapesta, Ferencz-körut 29.
Consultațiuni dela orele 8—9 a. m. și
4—5 p. m.

(8) 23—52 Director-șef
Dr. Cosmutza.

ALBUMUL BUNEA

în o minunată execuție tehnică și cu un cuprins bogat de peste 200 pagini.

E admirabilă coperta în mai multe culori, după originalul picturii nostre F. C. Domșa. Urmează, numai decît la început portretul cel din urmă al canonicului Bunea în patru culori. Și alte peste 20 desee, apoi capete artistice, suplimente, etc.

Comandele se pot face la
Adresa: *Albumul Bunea* — Blaj-Bălázsfalva sau Librăria semina-

Institut de asigurare ardelean „Transsylvania“

SIBIU
Strada Cisnădiei 1—5. Edificiile proprii.
recomandă

Asigurări împotriva focului
pentru edificii, recolte, mărfuri, mașini, mobile etc. în condiții avantajoase și cu premii ieftine.

Asigurări pe viață

(pentru preoți și învățători confesionali romani gr.-cat. avantajii deosebite) pe cazul morții cu termen fix, cu plăți simplă sau dublă a capitalului, asigurări de penziune și de participare la câștig, asig. de zestre și asig. boverale pe spese de înmormântare. Mai departe contra accidentelor, infracției (furt prin spargere) asig. p. pagube la apaducte.

Sumele plătite pentru pagube de foc până la
încep. anului 1911 K. 5,275,798.28
Capitalul asigurate pe viață achitat. 5,146,856.36
Starea asigurărilor cu sfârșitul anului 1911 } fec. 187,762,744 —
} viață 10,921,222 —
Fonduri de întemiere și de rezervă. cor. 2,526,492 —

Prospecte și informații se dau gratuit în birourile Direcțiunii și la toți agenții.

Persoane versate în achiziții cu cereri bune de cunoștință se primesc în condiții favorabile în serviciul institutului.

La expozițiunea milenară din Budapesta dela 1896
premiat cu medalia cea mare.

Turnătoria de clopote și fabrica de scaune de fier pentru
clopote a lui

Antoniu Novotny

în Timișoara-Fabric 4: 24—52

clopotele găurite

de mine inventate și mai de multe ori premiate, cari sunt provăzute în partea superioară — ca violina — cu găuri după figura S și pentru aceea au ton mai intensiv, mai limpede, mai plăcut și cu vibrarea mai voluminoasă, decât cele de sistem vechiu, așa că un clopot patent de 327 kg. este egal în tonul unui clopot de 461 kg. făcut după sistemul vechiu. Mai departe se recomandă spre facerea scaunelor de fier bătut, de sine stătătoare, — spre preadjustarea clopotelor vechi cu ajustarea de fier bătut — ca și spre turnarea de toace de metal.

Prețcuranturi ilustrate se trimit la cerere gratuit și franco.